Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
TAMARA ĆAPETA
της 14ης Ιουλίου 2022[1]

Υπόθεση C-392/21

TJ
κατά
Inspectoratul General pentru Imigrări

[αίτηση του Curtea de Apel Cluj (εφετείου Cluj, Ρουμανία)
για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Προδικαστική παραπομπή – Κοινωνική πολιτική – Προστασία της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων – Άρθρο 9, παράγραφος 3, της οδηγίας 90/270/ΕΟΚ – Εργασία σε "εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης" – Προστασία των ματιών και της οράσεως των εργαζομένων – Έννοια των "ειδικών γυαλιών"»

I. Εισαγωγή

1. Η οδηγία 90/270/ΕΟΚ[2] (στο εξής: οδηγία σχετικά με την εργασία σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης), η οποία τέθηκε σε ισχύ το 1990, όταν η εργασία σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης δεν ήταν τόσο διαδεδομένη, θεσπίζει ορισμένες επαγγελματικές προδιαγραφές υγείας και ασφάλειας που συνδέονται με τη χρήση οθονών οπτικής απεικόνισης. Από μια σύγχρονη οπτική, η οδηγία αυτή περιέχει στοιχεία τα οποία είναι, ενδεχομένως, αυτονόητα ή ακόμη και νοσταλγικά, όπως η εξαίρεση των γραφομηχανών από το πεδίο εφαρμογής της[3]. Ωστόσο, η οδηγία σχετικά με την εργασία σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης παρέχει επίσης δικαιώματα τα οποία έχουν μεγαλύτερη απήχηση σε μια εποχή που η εργασία με οθόνη οπτικής απεικόνισης είναι πλέον πανταχού παρούσα. Τούτο ισχύει, παραδείγματος χάριν, για τα δικαιώματα που απορρέουν από το άρθρο 9, παράγραφος 3, της εν λόγω οδηγίας, το οποίο προβλέπει το δικαίωμα χορήγησης «ειδικών γυαλιών» στους εργαζομένους που εργάζονται σε οθόνες υπολογιστών.

2. Αυτό ακριβώς είναι το επίμαχο στην υπό κρίση υπόθεση δικαίωμα. Κατόπιν της επίσκεψής του σε εξειδικευμένο ιατρό, ο πρωτοδίκως ενάγων και νυν αναιρεσείων (στο εξής: αναιρεσείων), η όραση του οποίου είχε επιδεινωθεί, αγόρασε νέα γυαλιά οράσεως με διορθωτικούς φακούς. Η

[1] Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

[2] Οδηγία του Συμβουλίου, της 29ης Μαΐου 1990, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές ασφάλειας και υγείας κατά την εργασία σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης (πέμπτη ειδική οδηγία κατά την έννοια του άρθρου 16, παράγραφος 1, της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ) (ΕΕ 1990, L 156, σ. 14).

[3] Άρθρο 1, παράγραφος 3, της οδηγίας σχετικά με την εργασία σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης.

εργοδότριά του αρνήθηκε να καλύψει το κόστος της αγοράς των γυαλιών. Τούτο είχε ως αποτέλεσμα η μεταξύ τους ένδικη διαφορά να αχθεί ενώπιον του Curtea de Apel Cluj (εφετείου Cluj, Ρουμανία), ήτοι του αιτούντος δικαστηρίου.

3. Το αιτούν δικαστήριο διατηρεί, μεταξύ άλλων, αμφιβολίες σχετικά με το κατά πόσον η έκφραση «ειδικά γυαλιά», όπως διαλαμβάνεται στο άρθρο 9, παράγραφος 3, της οδηγίας σχετικά με την εργασία σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης, καταλαμβάνει γυαλιά οράσεως με διορθωτικούς φακούς.

4. Μολονότι, εκ πρώτης όψεως, η ερμηνεία την οποία καλείται να δώσει το Δικαστήριο στον συγκεκριμένο όρο φαίνεται να μην ασκεί ιδιαίτερη επιρροή, εντούτοις, η ερμηνεία αυτή θα έχει ευρύτερες συνέπειες, όχι μόνο σε σχέση με την υγεία του αναιρεσείοντος, αλλά και ως προς το προβλεπόμενο από την εθνική νομοθεσία καθεστώς προστασίας για το σύνολο των εργαζομένων που καλούνται να εργαστούν σε οθόνες υπολογιστών.

II. Νομικό πλαίσιο

5. Το άρθρο 9 της οδηγίας σχετικά με την εργασία σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης επιγράφεται «Προστασία των ματιών και της όρασης των εργαζομένων» και ορίζει τα εξής:

«1. Οι εργαζόμενοι δικαιούνται να υποβάλλονται σε κατάλληλη εξέταση των ματιών και της όρασης που διενεργείται από άτομο που έχει τα αναγκαία προσόντα:

– πριν αρχίσουν την εργασία σε οθόνη οπτικής απεικόνισης,

– κατά κανονικά χρονικά διαστήματα μετέπειτα και

– στην περίπτωση που αισθάνονται ενοχλήσεις στην όραση που μπορεί να οφείλονται στην εργασία σε οθόνη οπτικής απεικόνισης.

2. Οι εργαζόμενοι έχουν το δικαίωμα να περνούν από οφθαλμολογική εξέταση εάν τα αποτελέσματα της εξέτασης της παραγράφου 1 το καθιστούν αναγκαίο.

3. Στον εργαζόμενο πρέπει να παρέχονται ειδικά γυαλιά ανάλογα με την εκάστοτε εργασία, εφόσον τα αποτελέσματα των εξετάσεων της παραγράφου 1 ή 2 το καθιστούν αναγκαίο και εφόσον δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν κοινά γυαλιά.

4. Τα κατ' εφαρμογήν του παρόντος άρθρου λαμβανόμενα μέτρα δεν πρέπει σε καμιά περίπτωση να συνεπάγονται πρόσθετη οικονομική επιβάρυνση για τους εργαζομένους.

5. Η προστασία των ματιών και της όρασης των εργαζομένων μπορεί να αποτελεί μέρος ενός εθνικού συστήματος υγείας.»

III. Τα πραγματικά περιστατικά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

6. Ο αναιρεσείων της κύριας δίκης είναι υπάλληλος της ρουμανικής γενικής επιθεώρησης μετανάστευσης (στο εξής: επιθεώρηση). Στο πλαίσιο των καθηκόντων του απαιτείται να ασκεί τη δραστηριότητά του ενώπιον εξοπλισμού με οθόνη οπτικής απεικόνισης. Ο αναιρεσείων

διατείνεται ότι η εργασία αυτή, σε συνδυασμό με άλλους παράγοντες κινδύνου, προκάλεσαν αυξημένη επιδείνωση της οράσεώς του, λόγω της οποίας κατέστη αναγκαία, κατόπιν συστάσεως εκ μέρους ειδικευμένου ιατρού, η αλλαγή των γυαλιών του.

7. Ο αναιρεσείων επισημαίνει ότι δεν προβλέπεται από το ρουμανικό εθνικό σύστημα ασφαλίσεως υγείας η δυνατότητα επιστροφής του ποσού των 2 629 ρουμανικών λέου (RON) (περίπου 543 ευρώ κατά την ημερομηνία ασκήσεως της αγωγής), το οποίο αντιστοιχεί στην αξία των ειδικών γυαλιών και στις ταμειακές αποδείξεις σχετικά με τη δαπάνη των γυαλιών οράσεως, των φακών, του σκελετού και της εργασίας. Ο αναιρεσείων υπέβαλε στην επιθεώρηση, ως εργοδότριά του, αίτηση για την κάλυψη του εν λόγω ποσού, η οποία όμως απορρίφθηκε.

8. Κατόπιν τούτου, στις 19 Ιουνίου 2020, ο αναιρεσείων άσκησε ενώπιον του Tribunalul Cluj (πολυμελούς πρωτοδικείου Cluj, Ρουμανία) αγωγή κατά της εργοδότριάς του, με αίτημα να υποχρεωθεί η τελευταία στην καταβολή του αιτηθέντος ποσού. Το δικαστήριο αυτό απέρριψε το αίτημά του με την αιτιολογία ότι δεν πληρούνται οι νομικές προϋποθέσεις για την επιστροφή του σχετικού ποσού. Το νομοθέτημα με το οποίο μεταφέρθηκε η οδηγία σχετικά με την εργασία σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης στην εσωτερική έννομη τάξη[4] δεν παρέχει δικαίωμα επιστροφής των δαπανών που αντιστοιχούν σε ειδικά γυαλιά, αλλά αποκλειστικά και μόνο δικαίωμα χορήγησης των γυαλιών αυτών, εφόσον καθίσταται αναγκαία η χρήση τους.

9. Ο αναιρεσείων άσκησε αναίρεση κατά της ως άνω αποφάσεως ενώπιον του Curtea de Apel Cluj (εφετείου Cluj), ήτοι του αιτούντος δικαστηρίου στην υπό κρίση υπόθεση.

10. Το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι η ερμηνεία του όρου «ειδικά γυαλιά» κατά το άρθρο 9 της οδηγίας σχετικά με την εργασία σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης είναι επιβεβλημένη, αφ' ης στιγμής δεν ορίζεται στην οδηγία. Το ίδιο δικαστήριο εκτιμά επίσης ότι ο συγκεκριμένος όρος πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι περιλαμβάνει τα γυαλιά οράσεως, στο μέτρο που είναι απαραίτητα για τους εργαζομένους των οποίων η όραση επιδεινώθηκε συνεπεία των εργασιακών συνθηκών τους. Επιπλέον, το αιτούν δικαστήριο διατηρεί αμφιβολίες σχετικά με το κατά πόσον τα «ειδικά γυαλιά» που μνημονεύονται στο άρθρο 9 της οδηγίας σχετικά με την εργασία σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης είναι γυαλιά τα οποία χρησιμοποιούνται αποκλειστικά στον χώρο εργασίας ή εάν μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν εκτός του χώρου εργασίας.

11. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Curtea de Apel Cluj (εφετείο Cluj) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχει η έκφραση "ειδικά γυαλιά" του άρθρου 9 της [οδηγίας σχετικά με την εργασία σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης] την έννοια ότι δεν περιλαμβάνει τα γυαλιά οράσεως με διορθωτικούς φακούς;

2) Έχει η έκφραση "ειδικά γυαλιά" του άρθρου 9 της [οδηγίας σχετικά με την εργασία σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης] την έννοια ότι αφορά μόνο γυαλιά που χρησιμοποιούνται αποκλειστικά στον χώρο εργασίας και/ή κατά την εκτέλεση των υπηρεσιακών καθηκόντων;

[4] Το εθνικό δικαστήριο παραπέμπει στο άρθρο 14 της Hotărârea Guvernului nr. 1028/2006, privind cerințele minime de securitate și sănătate în muncă referitoare la utilizarea echipamentelor cu ecran de vizualizare (κυβερνητικής απόφασης αριθ. 1028/2006 σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές ασφάλειας και υγείας κατά την εργασία σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης).

3) Αφορά η υποχρέωση παροχής ειδικών γυαλιών, η οποία προβλέπεται στο άρθρο 9 της [οδηγίας σχετικά με την εργασία σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης] αποκλειστικά την αγορά των γυαλιών από τον εργοδότη ή μπορεί να ερμηνευθεί διασταλτικά, ήτοι ως περιλαμβάνουσα και την περίπτωση κατά την οποία ο εργοδότης αναλαμβάνει τις αναγκαίες δαπάνες στις οποίες υποβλήθηκε ο εργαζόμενος προκειμένου να προμηθευθεί τα γυαλιά;

4) Συνάδει προς το άρθρο 9 της [οδηγίας σχετικά με την εργασία σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης] η κάλυψη των δαπανών αυτών από τον εργοδότη υπό τη μορφή γενικής μισθολογικής προσαύξησης, η οποία καταβάλλεται επί μόνιμης βάσεως ως "επίδομα λόγω επίπονων συνθηκών εργασίας";»

12. Γραπτές παρατηρήσεις υπέβαλαν στο Δικαστήριο η επιθεώρηση, η Ιταλική και η Ρουμανική Κυβέρνηση καθώς και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Δεν ζητήθηκε ούτε διεξήχθη επ' ακροατηρίου συζήτηση.

IV. Ανάλυση

13. Το Δικαστήριο ζήτησε οι παρούσες προτάσεις μου να επικεντρωθούν μόνο στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα του αιτούντος δικαστηρίου. Με το ερώτημα αυτό, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινισθεί κατά πόσον ο όρος «ειδικά γυαλιά», όπως χρησιμοποιείται στο άρθρο 9 της οδηγίας σχετικά με την εργασία σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης, πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι δεν περιλαμβάνει τα γυαλιά οράσεως με διορθωτικούς φακούς.

14. Προκειμένου να απαντήσω στο ως άνω ερώτημα σκοπεύω να προχωρήσω ως ακολούθως. Πρώτον, θα καταθέσω ορισμένες προκαταρκτικές παρατηρήσεις όσον αφορά το πλαίσιο εντός του οποίου εντάσσεται η οδηγία σχετικά με την εργασία σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης και το οποίο, συνεπώς, ασκεί επιρροή επί της ερμηνείας της (υπό Α). Δεύτερον, θα προτείνω μια ερμηνεία του όρου «ειδικά γυαλιά» προκειμένου να απαντήσω στο κατά πόσον η έκφραση αυτή περιλαμβάνει τα διορθωτικά γυαλιά και, εφόσον συντρέχει τέτοια περίπτωση, τι είδους γυαλιά (υπό Β).

A. Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

15. Η οδηγία σχετικά με την εργασία σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης είναι μία από τις είκοσι[5] «θυγατρικές οδηγίες»[6] που εκδόθηκαν δυνάμει του άρθρου 16, παράγραφος 1, της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ (στο εξής: οδηγία-πλαίσιο)[7].

[5] Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία παραθέτει έναν εξαντλητικό κατάλογο των εν λόγω οδηγιών στη διαδικτυακή διεύθυνση: https://oshwiki.eu/wiki/General_principles_of_EU_OSH_legislation.

[6] Σχετικά με τον χαρακτηρισμό της εν λόγω οδηγίας ως «οδηγίας-πλαισίου», βλ. απόφαση της 12ης Νοεμβρίου 1996, Ηνωμένο Βασίλειο κατά Συμβουλίου (C-84/94, EU:C:1996:431, σκέψη 65), καθώς και προτάσεις του γενικού εισαγγελέα P. Léger στην υπόθεση Ηνωμένο Βασίλειο κατά Συμβουλίου (C-84/94, EU:C:1996:93, σημείο 65 και υποσημείωση 28), του γενικού εισαγγελέα P. Ruiz-Jarabo Colomer στην υπόθεση Επιτροπή κατά Γερμανίας (C-103/01, EU:C:2002:738, σημείο 31) και του γενικού εισαγγελέα H. Saugmandsgaard Øe στην υπόθεση Ministrstvo za obrambo (C-742/19, EU:C:2021:77, σημείο 25). Βλ., επίσης, Bercusson, B., *European Labour Law*, 2η έκδοση, CUP, Κέμπριτζ, 2009, σ. 58 και Barnard, C., *EU Employment Law*, 4η έκδοση, OUP, Οξφόρδη, 2012, σ. 511.

[7] Οδηγία του Συμβουλίου, της 12ης Ιουνίου 1989, σχετικά με την εφαρμογή μέτρων για την προώθηση της βελτίωσης της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων κατά την εργασία (ΕΕ 1989, L 183, σ. 1).

16. Όπως ακριβώς μια μητέρα γαλουχεί το παιδί της διαμορφώνοντας τη στάση του απέναντι στη ζωή, έτσι και ο προεξάρχων σκοπός της οδηγίας-πλαισίου έχει διαποτίσει την οδηγία σχετικά με την εργασία σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης, συμπεριλαμβανομένου του επιμέρους τομέα της εργασίας σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης[8]. Ως εκ τούτου, είναι αναγκαίο να παρουσιαστεί συνοπτικώς η οδηγία-πλαίσιο.

17. Η οδηγία-πλαίσιο εκδόθηκε με βάση το άρθρο 118Α της Συνθήκης ΕΟΚ (νυν άρθρο 153 ΣΛΕΕ), το οποίο αποτελεί τη νομική βάση για τη λήψη μέτρων κοινωνικής πολιτικής[9]. Το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η διάταξη αυτή απονέμει στην Ένωση ευρεία εξουσία για τη λήψη μέτρων στον τομέα της προστασίας της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων[10].

18. Με τη θέση σε ισχύ του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης), η υγεία και η ασφάλεια των εργαζομένων κατοχυρώθηκαν ως θεμελιώδες δικαίωμα που αναγνωρίζεται από την έννομη τάξη της Ένωσης. Το άρθρο 31, παράγραφος 1, του Χάρτη ορίζει ότι «[κ]άθε εργαζόμενος έχει δικαίωμα σε συνθήκες εργασίας οι οποίες σέβονται την υγεία, την ασφάλεια και την αξιοπρέπειά του». Είναι ενδιαφέρον να σημειωθεί ότι στις επεξηγήσεις σχετικά με τον Χάρτη αναφέρεται ότι πηγή έμπνευσης για το άρθρο 31, παράγραφος 1, αποτέλεσε η οδηγία-πλαίσιο[11]. Κατά συνέπεια, μπορεί να συναχθεί το συμπέρασμα ότι η οδηγία αυτή αποτελεί, από την έκδοσή της και έπειτα, την έκφραση ενός θεμελιώδους δικαιώματος το οποίο απλώς κωδικοποιήθηκε στον Χάρτη.

19. Παραμένοντας συνεπές προς τα παραπάνω, το Δικαστήριο επιβεβαίωσε ότι το πεδίο εφαρμογής και οι διατάξεις της οδηγίας-πλαισίου χρήζουν ευρείας ερμηνείας[12]. Παράλληλα, οποιαδήποτε εξαίρεση από το πεδίο εφαρμογής της, ή από τα πεδία εφαρμογής των λοιπών οδηγιών που αποβλέπουν στην προστασία της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων, πρέπει να υπόκειται σε περιορισμούς[13].

[8] Βλ., ιδίως, τέταρτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας σχετικά με την εργασία σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης («η τήρηση των ελάχιστων προδιαγραφών που προορίζονται να κατοχυρώσουν ένα καλύτερο επίπεδο ασφάλειας των θέσεων εργασίας που διαθέτουν οθόνη οπτικής απεικόνισης είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την εξασφάλιση της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων») και άρθρο 1 της εν λόγω οδηγίας (η οποία καθορίζει τις ελάχιστες προδιαγραφές ασφάλειας και υγείας για την εργασία σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης). Βλ., επίσης, απόφαση της 6ης Ιουλίου 2000, Dietrich (C-11/99, EU:C:2000:368, σκέψη 36) (η τήρηση των ελάχιστων προδιαγραφών που είναι κατάλληλες για να εξασφαλίσουν ένα καλύτερο επίπεδο ασφάλειας των θέσεων εργασίας που διαθέτουν οθόνη οπτικής απεικόνισης είναι απαραίτητη προϋπόθεση για τη διασφάλιση της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων).

[9] Βλ., συναφώς, προτάσεις του γενικού εισαγγελέα G. Pitruzzella στην υπόθεση Academia de Studii Economice din Bucureşti (C-585/19, EU:C:2020:899, σημείο 27) (η βελτίωση, μέσω των ελάχιστων προδιαγραφών, της προστασίας της υγείας και της ασφάλειας στους χώρους εργασίας θεωρείται ως καθοριστικό στοιχείο για την οικοδόμηση του κοινωνικού δικαίου της Ένωσης).

[10] Βλ. απόφαση της 12ης Νοεμβρίου 1996, Ηνωμένο Βασίλειο κατά Συμβουλίου (C-84/94, EU:C:1996:431, σκέψη 15), όπου το Δικαστήριο έκρινε ότι οι περιεχόμενες στο άρθρο 118Α ΕΟΚ έννοιες, δηλαδή η φράση «“ιδίως του χώρου της εργασίας” συνηγορεί υπέρ μιας ευρείας ερμηνείας της αρμοδιότητας που απονέμει το άρθρο 118Α [ΕΟΚ] στο Συμβούλιο [της Ευρωπαϊκής Ένωσης] στον τομέα της προστασίας της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων». Βλ., επίσης, προτάσεις του γενικού εισαγγελέα P. Léger στην υπόθεση Ηνωμένο Βασίλειο κατά Συμβουλίου (C-84/94, EU:C:1996:93, σημεία 39 έως 62), όπου υποστηρίζεται ότι το ιστορικό θεσπίσεως των εννοιών που περιέχονται στο εν λόγω άρθρο της Συνθήκης καθώς και το υψηλό επίπεδο προστασίας των εργαζομένων που φαίνεται να επιδιώκεται μέσω της διατύπωσης που χρησιμοποιείται στις έννοιες αυτές, δικαιολογούν ευρεία ερμηνεία του πεδίου εφαρμογής του άρθρου 118Α ΕΟΚ.

[11] Οι επεξηγήσεις ως προς το άρθρο 31, παράγραφος 1, του Χάρτη ορίζουν τα εξής: «[η] παράγραφος 1 του άρθρου αυτού βασίζεται στην οδηγία 89/391/ΕΟΚ σχετικά με την εφαρμογή μέτρων για την προώθηση της βελτίωσης της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων κατά την εργασία».

[12] Πρβλ. αποφάσεις της 3ης Οκτωβρίου 2000, Simap (C-303/98, EU:C:2000:528, σκέψη 34), και της 5ης Οκτωβρίου 2004, Pfeiffer κ.λπ. (C-397/01 έως C-403/01, EU:C:2004:584, σκέψη 52). Επίσης, προτάσεις του Γενικού Εισαγγελέα L. A. Geelhoed στην υπόθεση Επιτροπή κατά Γερμανίας (C-5/00, EU:C:2001:365, σημεία 47 και 48).

[13] Περιορίζοντας κατ’ αυτόν τον τρόπο τα επαγγέλματα τα οποία μπορούν να θεωρηθούν ως «ορισμέν[ες] δραστηρι[ότητες] του δημόσιου τομέα, π.χ. στις ένοπλες δυνάμεις ή στην αστυνομία, ή ορισμέν[ες] συγκεκριμέν[ες] δραστηρι[ότητες] στις υπηρεσίες πολιτικής άμυνας» κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 2, της οδηγίας-πλαισίου. Πρβλ. αποφάσεις της 5ης Οκτωβρίου 2004, Pfeiffer κ.λπ. (C-397/01 έως C-403/01, EU:C:2004:584, σκέψη 54), της 20ής Νοεμβρίου 2018, Sindicatul Familia Constanţa κ.λπ. (C-147/17, EU:C:2018:926, σκέψη 53), και της 15ης Ιουλίου 2021, Ministrstvo za obrambo (C-742/19, EU:C:2021:597, σκέψεις 55 και 56).

20. Μολονότι ο επιδιωκόμενος από την οδηγία-πλαίσιο σκοπός συνίσταται σαφώς στην προαγωγή της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων κατά την εργασία [14], ο σκοπός αυτός επιτυγχάνεται με δύο είδη μέτρων στο πλαίσιο των «θυγατρικών οδηγιών»: μέτρα για την πρόληψη των κινδύνων τους οποίους διατρέχουν οι εργαζόμενοι σε επικίνδυνους χώρους εργασίας για την υγεία τους [15] και μέτρα προς διόρθωση των συνθηκών υγείας και ασφάλειας συγκεκριμένων κατηγοριών εργαζομένων [16].

21. Υπό το πρίσμα αυτού ακριβώς του κοινού σκοπού, ο οποίος κατατείνει τόσο στη διόρθωση όσο και στην πρόληψη καταστάσεων που σχετίζονται με την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων [17], πρέπει να ερμηνευθεί το άρθρο 9 της οδηγίας σχετικά με την εργασία σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης [18].

Β. Ερμηνεία του όρου «ειδικά γυαλιά»

22. Οι σκοποί τους οποίους επιδιώκει η οδηγία σχετικά με την εργασία σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης, ερμηνευόμενοι υπό το πρίσμα του νομοθετικού πλαισίου εντός του οποίου η οδηγία αυτή εντάσσεται, αναγνωρίζουν την ανάγκη προστασίας της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων μέσω της διαπιστώσεως και της διορθώσεως των ενοχλήσεών τους στην όραση.

23. Με το άρθρο 9 της εν λόγω οδηγίας αυτός ο συνολικός προστατευτικός σκοπός μετουσιώνεται σε δικαιώματα για τον εργαζόμενο. Τα δικαιώματα αυτά περιλαμβάνουν το δικαίωμα υποβολής του εργαζομένου σε διαγνωστικές εξετάσεις και το δικαίωμα χορήγησης ειδικών γυαλιών, εφόσον η χρήση τους επιβάλλεται.

24. Συνακόλουθα, το άρθρο 9, παράγραφος 1, ορίζει συγκεκριμένα, κατ' αρχάς, ότι εργαζόμενοι οι οποίοι χρησιμοποιούν εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης δικαιούνται να υποβάλλονται σε εξετάσεις των ματιών και της οράσεώς τους πριν και κατά τη διάρκεια της εργασίας τους σε οθόνες οπτικής απεικόνισης [19]. Ακολούθως, το άρθρο 9, παράγραφος 2, παρέχει στους εργαζομένους το δικαίωμα να περνούν από οφθαλμολογική εξέταση, εφόσον τούτο απαιτείται.

[14] Βλ. άρθρο 1 της εν λόγω οδηγίας. Βλ., επίσης, Klindt, T., και Schucht, T., «Art. 1 Ziel der Richtlinie», σε Franzen, M., Gallner, I. και Oetker, H., *Kommentar zum europäischen Arbeitsrecht*, 4η έκδοση, C. H. Beck, Μόναχο, 2022, σ. 410, παράγραφος 1 με περαιτέρω παραπομπές, όπου οι συγγραφείς χαρακτηρίζουν την οδηγία ως το «Σύνταγμα» του δικαίου της Ένωσης για την επαγγελματική υγεία και ασφάλεια.

[15] Βλ., για παράδειγμα, οδηγία 90/269/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 29ης Μαΐου 1990, σχετικά με τις ελάχιστες απαιτήσεις ασφάλειας και υγείας κατά τη χειρωνακτική διακίνηση φορτίων που συνεπάγεται κινδύνους ιδίως για τη ράχη και την οσφυϊκή χώρα των εργαζομένων (τέταρτη ειδική οδηγία κατά την έννοια του άρθρου 16 παράγραφος 1 της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ) (ΕΕ 1990, L 156, σ. 9), και οδηγία 98/24/ΕΚ του Συμβουλίου, της 7ης Απριλίου 1998, για την προστασία της υγείας και ασφαλείας των εργαζομένων κατά την εργασία από κινδύνους οφειλομένους σε χημικούς παράγοντες (14η ειδική οδηγία κατά την έννοια του άρθρου 16, παράγραφος 1, της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ) (ΕΕ 1998, L 131, σ. 11).

[16] Βλ., για παράδειγμα, οδηγία 92/85/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 19ης Οκτωβρίου 1992, σχετικά με την εφαρμογή μέτρων που αποβλέπουν στη βελτίωση της υγείας και της ασφάλειας κατά την εργασία των εγκύων, λεχώνων και γαλουχουσών εργαζομένων (δέκατη ειδική οδηγία κατά την έννοια του άρθρου 16, παράγραφος 1, της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ) (ΕΕ 1992, L 348, σ. 1).

[17] Βλ. οδηγία-πλαίσιο, άρθρο 1, παράγραφος 2, άρθρα 6 και 7, και αιτιολογικές σκέψεις 10 (η οποία παραπέμπει στην ανάγκη λήψεως προληπτικών μέτρων) και 11 (η οποία παραπέμπει στην ανάγκη μειώσεως ή εξαλείψεως των κινδύνων για την ασφάλεια και την υγεία των εργαζομένων). Βλ., επίσης, απόφαση της 22ας Μαΐου 2003, Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών (C-441/01, EU:C:2003:308, σκέψη 38) (η οποία εξειδικεύει τους σκοπούς αυτούς και προσθέτει ότι ο νομοθέτης της Ένωσης έχει προκρίνει διάφορα μέτρα ως κατάλληλα για την επίτευξή τους).

[18] Πρβλ. απόφαση της 6ης Ιουλίου 2000, Dietrich (C-11/99, EU:C:2000:368, σκέψεις 37 και 38), στην οποία το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι ερμηνεία του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας σχετικά με την εργασία σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης, δυνάμει του άρθρου 2, στοιχείο α', της οδηγίας αυτής, «κατά τρόπον ώστε να εξαιρεθούν από το πεδίο εφαρμογής της οι οθόνες οπτικής απεικόνισης εγγραφών σε φιλμ έχει ως συνέπεια να μην μπορεί να ωφεληθεί από την προστασία που προβλέπει η οδηγία αυτή ένας σημαντικός αριθμός εργαζομένων» και «θα έπληττε έτσι σοβαρά την πρακτική αποτελεσματικότητα της οδηγίας».

[19] Υπ' αυτήν την έννοια αποτελεί έκφανση της προληπτικής και βασιζόμενης στην εκτίμηση του κινδύνου προσεγγίσεως της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων, όπως αποτυπώνεται στο άρθρο 6 της οδηγίας-πλαισίου.

Εφόσον τα αποτελέσματα αυτά των εξετάσεων το καθιστούν αναγκαίο, και υπό την προϋπόθεση ότι δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν κοινά διορθωτικά γυαλιά, το άρθρο 9, παράγραφος 3, ορίζει ότι οι εργαζόμενοι δικαιούνται να λάβουν ειδικά γυαλιά, χωρίς οικονομική επιβάρυνση [20].

25. Με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται κατά πόσον ο όρος «ειδικά γυαλιά» περιλαμβάνει και τα γυαλιά με διορθωτικούς φακούς.

26. Κατ' αρχάς, είναι δυνατόν να αντλήσουμε κάποια συμπεράσματα από το ιστορικό θεσπίσεως της οδηγίας σχετικά με την εργασία σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης. Όπως επισήμανε η Επιτροπή με τις γραπτές παρατηρήσεις της, καίτοι στην αρχική πρόταση οδηγίας, [στο αγγλικό κείμενο], χρησιμοποιείτο ο όρος «glasses», τελικώς αντικαταστάθηκε από τον ευρύτερο όρο «corrective appliances» [21]. Συνεπώς, ο συγκεκριμένος όρος περιλαμβάνει όχι μόνον τα γυαλιά οράσεως, αλλά, πιθανότατα, και άλλα είδη βοηθημάτων που είναι δυνατόν να διορθώνουν τις ενοχλήσεις στην όραση ή να αποτρέπουν τον κίνδυνο βλάβης της οράσεως (όπως, επί παραδείγματι, τα φίλτρα μπλε φωτός οθόνης).

27. Επομένως, μολονότι η οδηγία σχετικά με την εργασία σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης διακρίνει μεταξύ «κοινών» και «ειδικών» γυαλιών, σε αμφότερους τους όρους περιλαμβάνονται τα γυαλιά οράσεως. Ωστόσο, αυτό το οποίο γίνεται αντιληπτό με τον όρο «ειδικά» γυαλιά ή, απλούστερα, αυτό το οποίο είναι κατ' ουσίαν τα «ειδικά» γυαλιά δεν ορίζεται και, ως εκ τούτου, αποτελεί αντικείμενο ερμηνείας. Σε αυτή την ερμηνεία θα στραφώ ευθύς αμέσως.

28. Η διάκριση μεταξύ «κοινών» και «ειδικών» γυαλιών, όπως και η όλη οικονομία του άρθρου 9, το οποίο επιτρέπει τη χορήγηση «ειδικών» γυαλιών μόνον αφότου διαπιστωθεί η ανάγκη χρήσης τους στο πλαίσιο των εξετάσεων περί των οποίων γίνεται λόγος στις παραγράφους 1 και 2, στις περιπτώσεις δηλαδή που τα «κοινά» γυαλιά δεν μπορούν να ανταποκριθούν στην ανάγκη αυτή, σαφώς θεσπίζουν κριτήρια για την αξιολόγηση του ζητήματος σχετικά με το είδος των γυαλιών οράσεως που μπορούν να χαρακτηριστούν ως «ειδικά» γυαλιά.

29. Τα κριτήρια αυτά είναι, πρώτον, το γεγονός ότι δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν «κοινά» γυαλιά και, δεύτερον, ότι τα «ειδικά» γυαλιά επιβάλλονται «ανάλογα με την εκάστοτε εργασία».

30. Όσον αφορά το πρώτο κριτήριο, η εξ αντιδιαστολής ερμηνεία του γράμματος του άρθρου 9, παράγραφος 3, της οδηγίας σχετικά με την εργασία σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης φαίνεται να υποδηλώνει ότι «κοινά» γυαλιά είναι αυτά τα οποία φοριούνται εκτός του χώρου εργασίας, στην καθημερινή ζωή, και δεν συνδέονται ειδικώς με την εργασία σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης. Με βάση αυτή την ερμηνεία, η καθιερωμένη ετήσια αλλαγή φακών που πραγματοποιεί ένα πρόσωπο το οποίο φέρει ήδη γυαλιά και πάσχει από μυωπία παιδιόθεν εμπίπτει στην κατηγορία των «κοινών γυαλιών».

31. Το δεύτερο σκέλος του πρώτου κριτηρίου, σύμφωνα με το οποίο τα κοινά γυαλιά «δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν», καταδεικνύει ότι, προκειμένου να χαρακτηριστούν κάποια γυαλιά ως «ειδικά» πρέπει να προσφέρουν κάτι περισσότερο από αυτό το οποίο προσφέρουν τα κοινά γυαλιά στην καθημερινή ζωή, δηλαδή πρόκειται για γυαλιά τα οποία κατά πάσα πιθανότητα κατατείνουν στη θεραπεία ενοχλήσεων στην όραση που περιορίζουν την εκάστοτε εργασία. Κατά συνέπεια, φακοί οι οποίοι έχουν συνταγογραφηθεί από ιατρό ή οπτομέτρη και

[20] Προτάσεις του γενικού εισαγγελέα D. Ruiz-Jarabo Colomer στην υπόθεση Επιτροπή κατά Ιταλίας (C-455/00, EU:C:2002:211, σημείο 18).

[21] Βλ. άρθρο 9 της προτάσεως οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με τις ελάχιστες απαιτήσεις ασφάλειας και υγείας κατά την εργασία σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης (COM(88) 77 τελικό) (ΕΕ 1988, C 113, σ. 7).

αποβλέπουν στη διόρθωση γενικών οφθαλμολογικών προβλημάτων ή ενοχλήσεων στην όραση, αλλά είναι επίσης κατάλληλοι για εργασία σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης, χωρίς να έχουν συνταγογραφηθεί ειδικώς για την εργασία αυτή, χαρακτηρίζονται ως «κοινά γυαλιά». Στον αντίποδα, τα αποκαλούμενα «γυαλιά για υπολογιστή» τα οποία συνταγογραφούνται ειδικώς λόγω της εργασίας σε οθόνη οπτικής απεικόνισης, χαρακτηρίζονται ως «ειδικά γυαλιά» [22].

32. Το δεύτερο κριτήριο, ήτοι η έννοια της φράσης «ανάλογα με την εκάστοτε εργασία», η οποία περιέχεται στο άρθρο 9, παράγραφος 3, της οδηγίας σχετικά με την εργασία σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης και παρατίθεται ακριβώς μετά την έκφραση «ειδικά γυαλιά», φαίνεται να υποδηλώνει ότι, κατόπιν των εξετάσεων που πραγματοποιούνται δυνάμει του άρθρου 9, παράγραφοι 1 και 2, της εν λόγω οδηγίας, είναι αναγκαία η συνταγογράφηση «ειδικών γυαλιών» για τη διόρθωση των ενοχλήσεων στην όραση που διαπιστώθηκαν. Η διόρθωση αυτή είναι αναγκαία είτε προκειμένου να καταστεί εφικτή η έναρξη ή η συνέχιση της εργασίας σε οθόνες οπτικής απεικόνισης είτε προκειμένου να αποτραπεί η πρόκληση μεγαλύτερης βλάβης της οράσεως. Άλλως ειπείν, τα ειδικά γυαλιά δικαιολογούνται ακριβώς διότι παρέχουν στο ενδιαφερόμενο πρόσωπο τη δυνατότητα να εργάζεται με οθόνες οπτικής απεικόνισης. Εάν το πρόσωπο αυτό δεν εργαζόταν με οθόνες οπτικής απεικόνισης, θα ήταν κατάλληλα διαφορετικά γυαλιά οράσεως.

33. Προκειμένου να γεννηθεί δικαίωμα χορήγησης ειδικών γυαλιών δεν είναι απαραίτητο, όπως υποστηρίζει η αναιρεσίβλητη της κύριας δίκης, να καθίσταται χωρίς τα γυαλιά αυτά αδύνατη η εργασία σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης. Η ερμηνεία αυτή αντίκειται τόσο στον προληπτικό όσο και στον διορθωτικό σκοπό της νομοθεσίας σχετικά με την υγεία και την ασφάλεια κατά την εργασία.

34. Είναι επίσης αντίθετη προς τους ανωτέρω σκοπούς και προς την ευρεία ερμηνεία την οποία έχει προκρίνει το Δικαστήριο όσον αφορά τη νομοθεσία σχετικά με την υγεία και την ασφάλεια κατά την εργασία [23] η επιμονή στην άποψη ότι το δικαίωμα χορήγησης ειδικών γυαλιών γεννάται μόνο στην περίπτωση που η ζημία στην όραση προκλήθηκε από την εργασία σε οθόνη οπτικής απεικόνισης.

35. Αυτή η αιτιώδης συνάφεια φαίνεται, εκ πρώτης όψεως, να υπονοείται στη σκέψη 28 της αποφάσεως της 24ης Οκτωβρίου 2002, Επιτροπή κατά Ιταλίας (C-455/00, EU:C:2002:612). Το Δικαστήριο επισήμανε στη σκέψη αυτή ότι τα «ειδικά γυαλιά» που προβλέπονται στο άρθρο 9, παράγραφος 3, της οδηγίας σχετικά με την εργασία σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης «αφορούν τη διόρθωση υφιστάμενης βλάβης». Ωστόσο, η συγκεκριμένη σκέψη της εν λόγω αποφάσεως δεν μπορεί να ερμηνευθεί εκτός του πλαισίου της σχετικής υποθέσεως. Η συγκεκριμένη απόφαση είναι το αποτέλεσμα διαδικασίας λόγω παραβάσεως την οποία κίνησε η Επιτροπή κατά της Ιταλικής Δημοκρατίας για την εσφαλμένη εφαρμογή του άρθρου 9 της οδηγίας σχετικά με την εργασία σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης. Η απόφαση αφορούσε, μεταξύ άλλων, τη φερόμενη μη συμμόρφωση της Ιταλικής Δημοκρατίας προς την υποχρέωση την οποία υπέχει να μεταφέρει επακριβώς τις προϋποθέσεις που προβλέπονται από το άρθρο 9, παράγραφος 3, της οδηγίας σχετικά με την εργασία σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης, σύμφωνα με τις οποίες οι εργοδότες υποχρεούνται να παρέχουν ειδικά γυαλιά.

[22] Ορισμένες μελέτες καταδεικνύουν ότι η ποικιλία των αποστάσεων εργασίας που συνεπάγεται η χρήση διαφορετικών ψηφιακών συσκευών μπορεί να δικαιολογήσει τη συνταγογράφηση γυαλιών για υπολογιστή με προοδευτικούς πολυεστιακούς φακούς για τη διόρθωση της πρεσβυωπίας, σε αντίθεση με τη γενικότερη διόρθωση των διοπτριών. Βλ., για παράδειγμα, Sheppard, A., και Wolffsohn, J., «Digital eye strain: prevalence, measurement and amelioration», *BMJ Open Ophthalmology*, τεύχος 3(1), 2018, σ. 6, και εκεί μνημονευόμενες μελέτες.

[23] Βλ. σημεία 17, 19 και 20 των παρουσών προτάσεων.

36. Στη σκέψη 28, το Δικαστήριο απάντησε στον ισχυρισμό της Ιταλικής Κυβερνήσεως ότι οι διατάξεις του ιταλικού δικαίου με τις οποίες μεταφέρθηκε το άρθρο 9 της οδηγίας σχετικά με την εργασία σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης πρέπει να ερμηνεύονται σε συνδυασμό με τις διατάξεις του εθνικού δικαίου που αφορούν τον εξοπλισμό ατομικής προστασίας (στο εξής: ΕΑΠ), οι οποίες εξειδικεύουν τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες ο εργοδότης υποχρεούται να παράσχει ΕΑΠ. Η χρήση του όρου «βλάβη» φαίνεται να οφείλεται στην επιχειρούμενη εκ μέρους του Δικαστηρίου σύγκριση, στη σκέψη αυτή, μεταξύ των ειδικών γυαλιών και του ΕΑΠ, αφενός, και της βλάβης που επιδιώκει να αποτρέψει ο τελευταίος, αφετέρου. Η άποψη αυτή ενισχύεται έτι περαιτέρω από τη σκέψη 29 της εν λόγω αποφάσεως, όπου το Δικαστήριο υπογραμμίζει εκ νέου τη διαφορά μεταξύ των ειδικών γυαλιών και του ΕΑΠ καθώς και των κινδύνων την επέλευση των οποίων επιδιώκει να αποτρέψει ο τελευταίος[24] προκειμένου να αντικρούσει τον συγκερασμό των δύο από την Ιταλική Κυβέρνηση. Ως εκ τούτου, υπό το πρίσμα αυτό πρέπει να εξεταστεί η σκέψη 28 της εν λόγω αποφάσεως.

37. Παρά το γεγονός ότι στην απόφαση εκείνη το Δικαστήριο έφερε στο προσκήνιο την έννοια της «βλάβης» (ενός όρου που δεν χρησιμοποιείται στην οδηγία σχετικά με την εργασία σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης), δεν διευκρίνισε ότι η βλάβη πρέπει να έχει προκληθεί από την εργασία σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης. Αντιθέτως, το Δικαστήριο φαίνεται να κρίνει γενικώς ότι τα ειδικά αυτά γυαλιά πρέπει να αφορούν τη διόρθωση «υφιστάμενης» βλάβης. Οι ενοχλήσεις στην όραση (ο όρος που χρησιμοποιείται από την οδηγία σχετικά με την εργασία σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης) πρέπει πράγματι να υφίστανται ως προϋπόθεση προκειμένου να γεννηθεί το δικαίωμα χορήγησης ειδικών γυαλιών, είτε για να καταστεί εφικτή η εργασία στην οθόνη οπτικής απεικόνισης είτε για να αποτραπεί τυχόν περαιτέρω βλάβη στην όραση. Ωστόσο, η αιτία των ενοχλήσεων στην όραση δεν είναι απαραίτητο να συνίσταται στην εργασία με οθόνες οπτικής απεικόνισης.

38. Η όλη οικονομία του άρθρου 9 αυτού καθεαυτό φαίνεται επίσης να υποδηλώνει ότι δεν απαιτείται οι ενοχλήσεις στην όραση να είναι το αποτέλεσμα της εργασίας σε οθόνη οπτικής απεικόνισης προκειμένου να γεννηθεί το δικαίωμα χορήγησης ειδικών γυαλιών οράσεως. Μολονότι η τρίτη περίπτωση του άρθρου 9, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας αναφέρει ρητώς ότι οι ενοχλήσεις στην όραση που ενδέχεται να οφείλονται στην εργασία σε οθόνες οπτικής απεικόνισης δικαιολογούν την κίνηση της διαδικασίας οφθαλμολογικών εξετάσεων και ενδέχεται, τελικώς να οδηγήσουν στη χορήγηση ειδικών γυαλιών οράσεως δυνάμει του άρθρου 9, παράγραφος 3, της εν λόγω οδηγίας, είναι επίσης δυνατόν η ίδια διαδικασία να κινηθεί πριν από την έναρξη της εργασίας σε οθόνη οπτικής απεικόνισης ή σε τακτά χρονικά διαστήματα μετέπειτα, σύμφωνα, αντιστοίχως, με την πρώτη και τη δεύτερη περίπτωση του άρθρου 9, παράγραφος 1, της οδηγίας σχετικά με την εργασία σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης[25].

39. Καμία από αυτές τις περιπτώσεις δεν υποδηλώνει την ύπαρξη αιτιώδους συνάφειας μεταξύ των πιθανών ενοχλήσεων στην όραση και της εργασίας με οθόνη οπτικής απεικόνισης. Εντούτοις, και οι τρεις περιπτώσεις του άρθρου 9, παράγραφος 1, της οδηγίας σχετικά με την εργασία σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης μπορούν να οδηγήσουν στη χορήγηση ειδικών γυαλιών κατά το άρθρο 9, παράγραφος 3, της εν λόγω οδηγίας, υπό την προϋπόθεση ότι αποδεικνύεται η σύνδεση με την «εκάστοτε εργασία» σύμφωνα με το ίδιο αυτό άρθρο.

[24] «Τα ατομικά μέσα προστασίας που αφορά [αυτή η διάταξη της ιταλικής νομοθεσίας] είναι, και στην περίπτωση αυτή, μέσα που αποσκοπούν μόνον στην αποφυγή επελεύσεως ενός κινδύνου.»

[25] Όπως επισημαίνει η Επιτροπή στην απάντησή της σε γραπτή ερώτηση που της υποβλήθηκε στην υπό κρίση υπόθεση, η χρήση υποθετικού λόγου στην τρίτη περίπτωση του άρθρου 9, παράγραφος 1, της οδηγίας σχετικά με την εργασία σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης («που μπορεί να οφείλονται») φαίνεται επίσης να υποδηλώνει ότι οι ενοχλήσεις στην όραση που οφείλονται στην εργασία σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης ενδέχεται να αποτελούν έναν από τους λόγους που επιβάλλουν τη χορήγηση ειδικών γυαλιών, δεν αποτελούν όμως κατ' ανάγκην τον μοναδικό λόγο.

40. Λαμβανομένων υπόψη των προαναφερθέντων δύο κριτηρίων, εμπίπτουν τα γυαλιά που αγόρασε ο αναιρεσείων της κύριας δίκης στις υποχρεώσεις του άρθρου 9, παράγραφος 3, τις οποίες υπέχει η αναιρεσίβλητη;

41. Μολονότι, εν τέλει, εναπόκειται στον εθνικό δικαστή να αποσαφηνίσει το συγκεκριμένο ζήτημα, φρονώ ότι η απάντηση στο ανωτέρω ερώτημα πρέπει να είναι καταφατική.

42. Πρώτον, όπως αναφέρει το αιτούν δικαστήριο, ο αναιρεσείων της κύριας δίκης ζήτησε όντως τη συμβουλή εξειδικευμένου ιατρού λόγω της αυξημένης επιδείνωσης της οράσεώς του. Το γεγονός αυτό φαίνεται να ικανοποιεί τις εναλλακτικές προϋποθέσεις που τίθενται από το άρθρο 9, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας σχετικά με την εργασία σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης. Δεύτερον, η συμβουλή που έλαβε κατά τη διάρκεια αυτής της επισκέψεως συνίστατο στην αλλαγή των γυαλιών του. Τρίτον, αυτή η αλλαγή των γυαλιών υποδηλώνει ότι τα υφιστάμενα γυαλιά που χρησιμοποιούσε ο αναιρεσείων δεν ήταν πλέον κατάλληλα για τη διόρθωση της οράσεώς του, λαμβανομένης ιδίως υπόψη της υπερμετρωπίας και της πρεσβυωπίας του, όπως ήταν αναγκαίο για την εργασία του σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης.

43. Υπό το πρίσμα των ανωτέρω, φαίνεται να έχει εφαρμογή η λογική της υποχρεώσεως που περιέχεται στο άρθρο 9, παράγραφος 3, της οδηγίας σχετικά με την εργασία σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης: η αναιρεσίβλητη πρέπει να παράσχει στον αναιρεσείοντα γυαλιά τα οποία θα διορθώσουν την επιδεινωμένη όρασή του και χάρη στα οποία θα δύναται να εξακολουθήσει να εργάζεται σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης.

V. Πρόταση

44. Υπό το πρίσμα των ανωτέρω εκτιμήσεων, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα του Curtea de Apel Cluj (εφετείου Cluj, Ρουμανία) ως εξής:

Η έκφραση «ειδικά γυαλιά», η οποία χρησιμοποιείται στο άρθρο 9 της οδηγίας 90/270/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 29ης Μαΐου 1990, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές ασφάλειας και υγείας κατά την εργασία σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης (πέμπτη ειδική οδηγία κατά την έννοια του άρθρου 16, παράγραφος 1, της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ), πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι περιλαμβάνει τα γυαλιά οράσεως με διορθωτικούς φακούς, υπό την προϋπόθεση ότι τα γυαλιά αυτά προορίζονται για τη διόρθωση συγκεκριμένων ενοχλήσεων στην όραση προκειμένου να καθίσταται δυνατή η εκτέλεση εργασίας σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης.

Εναπόκειται στον εθνικό δικαστή να εξακριβώσει κατά πόσον τα επίμαχα στην υπό κρίση υπόθεση γυαλιά πληρούν τις ως άνω προδιαγραφές.